

Piotr Misztal

Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
ORCID 0000-0003-2609-3439

Sytuacja makroekonomiczna w Polsce a bezpieczeństwo ekonomiczne kraju

Macroeconomic situation in Poland and the economic security of the country

Abstrakt: Podstawowym celem opracowania jest analiza wpływu sytuacji makroekonomicznej w Polsce na bezpieczeństwo ekonomiczne kraju w okresie 1996-2015. W badaniach wykorzystano metodę opartą na studiach literaturowych z zakresu makroekonomii, finansów i nauk o bezpieczeństwie oraz proste metody statystyczne. Bezpieczeństwo ekonomiczne kraju jest jednym z aspektów ogólnego bezpieczeństwa państwa, które definiuje się jako zdolność kraju do minimalizowania zagrożeń płynących z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Istotną kwestią w kształtowaniu polskiego bezpieczeństwa ekonomicznego jest odpowiednie zdiagnozowanie czynników determinujących ten rodzaj bezpieczeństwa w celu właściwego wykorzystania polityki gospodarczej kraju i skoncentrowaniu dostępnych środków na najważniejszych determinantach. Obecnie Polska odznacza się stosunkowo wysokim stopniem stabilizacji makroekonomicznej, o czym świadczą odpowiednie zmiany wskaźników pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej kraju. Pomimo względnej stabilności gospodarki Polski, wciąż istnieją pewne zagrożenia mogące w przyszłości przyczynić się do pogorszenia sytuacji makroekonomicznej w kraju.

Słowa kluczowe: sytuacja gospodarcza, bezpieczeństwo ekonomiczne, stabilizacja makroekonomiczna

Abstract: The main aim of the study is to analyze the impact of the macroeconomic situation in Poland on the economic security of the country in the period 1996-2015. In the study were used a research methods based on literature studies in the field of macroeconomics, finance and security science as well as simple statistical methods. Economic security of the country is one aspect of the overall security of the state, which is defined as the ability of the country to minimize the risks of internal and external conditions. An important issue in

the development of Polish economic security is adequate to diagnose the factors that determine this kind of security for the proper use of the country's economic policy and focus available resources on the most important determinants. Currently, Poland has a relatively high degree of macroeconomic stability as evidenced by the indicators changes of macroeconomic stabilization pentagon. Despite the relative stability of the Polish economy, there are still certain risks that could contribute in future to the deterioration of the macroeconomic stabilization in the country.

Keywords: the economic situation, economic security, macroeconomic stabilization

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo ekonomiczne państwa jest jednym z aspektów ogólnego bezpieczeństwa kraju, które stanowi zdolność państwa do minimalizowania zagrożeń płynących z uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Na bezpieczeństwo ekonomiczne kraju wpływają różnego typu uwarunkowania o charakterze gospodarczym, społecznym, politycznym czy militarnym. Stąd zachowanie bezpieczeństwa ekonomicznego stało się jednym z celów długookresowej polityki gospodarczej kraju.

Bezpieczeństwo ekonomiczne jest kategorią stosunkowo szeroką. Jest to sytuacja, w której możliwy jest zrównoważony rozwój gospodarki, przy jednoczesnym zapewnieniu odpowiedniego standardu życia mieszkańców poprzez niezakłócony dostęp do surowców, rynków zbytu, kapitału, nowoczesnych technologii i informacji. Jest to także zdolność rządu do stwarzania mechanizmów realizacji i obrony interesów rozwoju krajowej gospodarki oraz utrzymywania stabilności społeczno-politycznej¹.

Bezpieczeństwo i rozwój gospodarczy to dwa fundamentalne wymiary funkcjonowania państwa, które są ściśle ze sobą powiązane. Z jednej strony bez zapewnienia właściwego bezpieczeństwa kraju nie można zagwarantować stabilnego i długookresowego

¹ P. Dziekański, *Bezpieczeństwo ekonomiczne wyzwaniem współczesnego regionu – próba oceny syntetycznej*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2014, nr 16, s. 121-140.

rozwoju gospodarczego państwa, a z drugiej strony bez stabilnego rozwoju gospodarczego nie ma możliwości utrzymania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa kraju.

Bezpieczeństwo ekonomiczne kraju – ujęcie teoretyczne

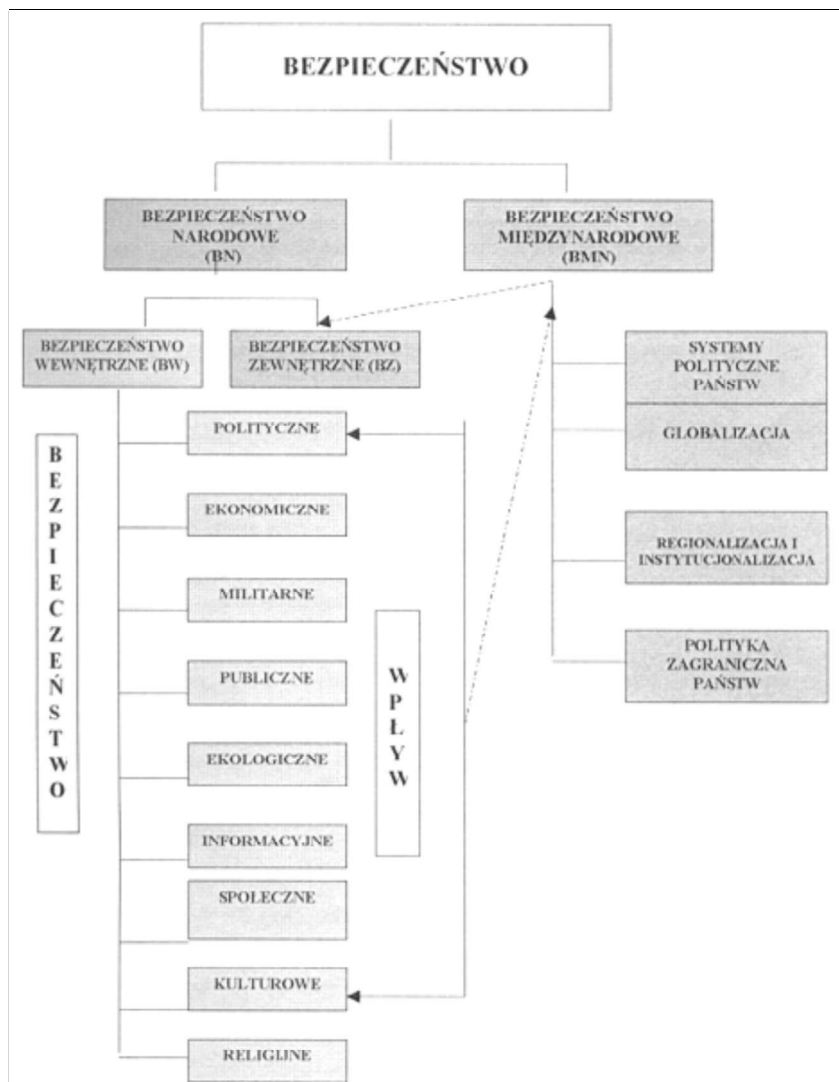
Bezpieczeństwo definiuje się jako stan pewności, spokoju, braku zagrożenia oraz ochrony przed nim². Bezpieczeństwo jest pojęciem interdyscyplinarnym. Jest przedmiotem zainteresowań wielu dziedzin nauki, w szczególności politologii, międzynarodowych stosunków gospodarczych i politycznych, prawa, ekonomii, historii oraz psychologii. Bezpieczeństwo jest zarówno stanem, jak i procesem zapewniającym istnienie podmiotu oraz możliwości jego rozwoju. Jest to stan stwarzający poczucie pewności istnienia i gwarancję jego zachowania. Bezpieczeństwo charakteryzuje się brakiem występowania ryzyka związanego z utratą czegoś ważnego z punktu widzenia danego podmiotu (np. życie, zdrowie, praca, dobra materialne i niematerialne). Bezpieczeństwo jest podstawową potrzebą człowieka oraz państw i systemów międzynarodowych. Brak bezpieczeństwa wywołuje niepokój i poczucie zagrożenia³. W literaturze przedmiotu bezpieczeństwo dzieli się na bezpieczeństwo narodowe i międzynarodowe, przy czym bezpieczeństwo narodowe dzieli się dodatkowo na bezpieczeństwo wewnętrzne i zewnętrzne.

Zgodnie z rysunkiem 1 jednym z głównym elementów bezpieczeństwa narodowego jest bezpieczeństwo ekonomiczne kraju. W oparciu o definicję zaproponowaną przez S.W. Michałowskiego bezpieczeństwo ekonomiczne to „stopień podatności danego kraju na przeniesienie przez płaszczyznę gospodarczą, głównie przez transmisję kanałami i mechanizmami zależności ekonomicznych, działań gospodarczych o charakterze politycznym, skierowanych na osłabienie bezpieczeństwa kraju”⁴.

² R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Scholar, Warszawa 2007, s. 27.

³ E. Trojan, *Bezpieczeństwo i porządek publiczny w Rzeczypospolitej Polskiej w świetle powszechnie obowiązujących przepisów prawa*, s. 397, www.wspia.eu.

⁴ S. Michałowski, *Bezpieczeństwo ekonomiczne w stosunkach Wschód-Zachód*, PISM, Warszawa 1990, s. 8

Źródło: W. Pokruszyński, *Współczesne bezpieczeństwo narodowe*, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej, Józefów 2009, s. 16.

Rys. 1. Struktura bezpieczeństwa

Z. Stachowiak definiuje bezpieczeństwo ekonomiczne jako „taki stan rozwoju krajowego systemu gospodarczego, który zapewnia wysoką sprawność jego funkcjonowania – poprzez należyte wykorzystanie wewnętrznych czynników rozwoju – oraz zdolność

do skutecznego przeciwstawienia się zewnętrznym naciskom, mogącym doprowadzić do zaburzeń rozwojowych”⁵.

Z kolei E. Frejtag-Mika, Z. Kołodziejak oraz W. Putkiewicz twierdzą, iż bezpieczeństwo ekonomiczne to „zdolność systemu gospodarczego państwa (grupy państw) do takiego wykorzystania wewnętrznych czynników rozwoju i międzynarodowej współzależności ekonomicznej, które będą gwarantowały jego niezagrożony rozwój”⁶. Zdaniem K. Żukrowskiej bezpieczeństwo ekonomiczne to „taki stan gospodarki, który pozwala jej utrzymywać relatywnie wysoką dynamikę rozwoju, gwarantującą niską stopę bezrobocia, utrzymanie konkurencyjności i stabilne finanse narodowe”⁷.

J. Sperling i E. Kircher precyzują, że bezpieczeństwo ekonomiczne to zdolność kraju do zapewnienia podstawowych potrzeb w trzech obszarach. Chodzi o zdolność państwa do obrony socjalnej oraz ekonomicznej struktury społeczeństwa, zdolność państwa do efektywnego regulowania rynku oraz utrzymania integralności społeczeństwa, a także zdolność państwa do współpracy z innymi w celu ustanowienia międzynarodowego środowiska ekonomicznego, którego efektem jest wzmocnienie współpracy w sektorze militarnym i czerpanie korzyści z międzynarodowej współpracy gospodarczej⁸.

W literaturze ekonomicznej wyróżnia się kilka elementów składających się na bezpieczeństwo ekonomiczne kraju:

- a) bezpieczeństwo energetyczne, przejawiające się w zdolności władz państwowych do zagwarantowania niezakłóconego dostępu krajowym podmiotom do podstawowych surowców energetycznych;
- b) bezpieczeństwo żywnościowe, określane jako zdolność systemu gospodarczego do zagwarantowania społeczeństwu fizycznej i ekonomicznej dostępności do produktów żywnościowych;

⁵ Z. Stachowiak, *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, [w:] *Ekonomika obrony*, red. W. Stankiewicz, AON, Warszawa 1994, s. 189.

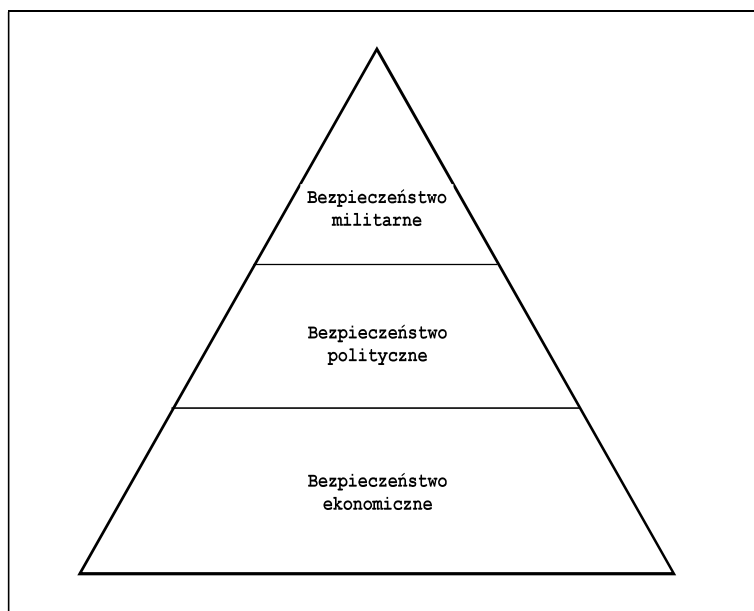
⁶ E. Frejtag-Mika, Z. Kołodziejak, W. Putkiewicz, *Bezpieczeństwo ekonomiczne we współczesnym świecie*, Politechnika Radomska, Radom 1996.

⁷ K. Żukrowska, *Bezpieczeństwo ekonomiczne, Problemy współczesnego wymiaru bezpieczeństwa*, Fundacja Instytutu Lecha Wałęsy, Warszawa 16.12.2011, s. 2-3.

⁸ M. Plecka, *Personalny wymiar bezpieczeństwa ekonomicznego*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania” 2014, nr 35, t. 2, s.187.

- c) bezpieczeństwo finansowe, przejawiające się w zdolności państwa do zaciągania zobowiązań finansowych na rynkach zagranicznych oraz zdolność systemu finansów publicznych do zapewnienia finansowania rozwoju gospodarki narodowej⁹.

Tradycyjna hierarchizacja podstawowych rodzajów bezpieczeństwa państwa pod względem wartości i wagi klasyfikuje na samym szczycie bezpieczeństwo militarne, następnie bezpieczeństwo fizyczne, a w dalszej kolejności bezpieczeństwo polityczne i na samym końcu bezpieczeństwo ekonomiczne.

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Hierarchia podstawowych rodzajów bezpieczeństwa państwa

Bezpieczeństwo militarne i polityczne stanowią swoiste ramy zewnętrzne, niezbędne dla zapewnienia właściwych warunków rozwoju gospodarczego państwa poprzez wprowadzenie odpowiednich rozwiązań systemowych i instytucjonalnych, w tym regulacji

⁹ K.A. Kłosiński, *Światowe determinanty bezpieczeństwa ekonomicznego*, [w:] *Bezpieczeństwo ekonomiczne państw*, red. T. Guz, K.A. Kłosiński, P. Marzec, Polihymnia, Lublin 2006, s. 44.

prawnych. Zatem bezpieczeństwo militarne i polityczne kraju sprzyja tym samym utrzymaniu bezpieczeństwa ekonomicznego państwa.

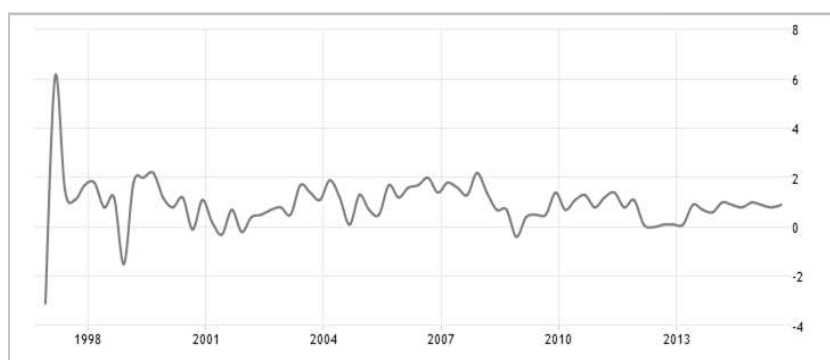
Bezpieczeństwo ekonomiczne kraju związane jest z bezpieczeństwem zewnętrznym oraz bezpieczeństwem wewnętrznym. Pierwsza kategoria bezpieczeństwa dotyczy zagrożeń ekonomicznych ze strony zagranicznych podmiotów gospodarczych, zaś drugi rodzaj bezpieczeństwa dotyczy stabilności i efektywności krajowego systemu gospodarczego. W gospodarce otwartej czynniki wewnętrzne i zewnętrzne mogą sprzyjać lub utrudniać osiąganie długookresowych celów polityki gospodarczej kraju w postaci wzrostu gospodarczego i wzrostu dobrobytu. Zatem dążenie do zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego polega na stworzeniu takich warunków wewnętrznych i zewnętrznych, które będą optymalne dla długookresowego rozwoju gospodarczego kraju.

Analiza stabilności makroekonomicznej w Polsce w okresie 1996-2015

Oceny ogólnej sytuacji makroekonomicznej kraju dokonuje się zazwyczaj w kontekście tzw. stabilizacji makroekonomicznej kraju. Tożsama jest ona z występowaniem trwałej równowagi gospodarczej (wewnętrznej i zewnętrznej) zarówno w aspekcie realnym, jak i monetarnym. W badaniach nad procesem stabilizacji makroekonomicznej kraju wykorzystuje się na ogół cztery podstawowe wskaźniki statystyczne, odnoszące się do tzw. „magicznego czworoboku”. Chodzi w tym przypadku o wskaźniki wzrostu gospodarczego, zatrudnienia, równowagi wewnętrznej oraz równowagi zewnętrznej (bilansu płatniczego). Stosunkowo często do analizy i oceny stopnia stabilizacji makroekonomicznej kraju wykorzystuje się grupę pięciu wskaźników, określaną mianem pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej. Tym razem chodzi o statystyki odnoszące się do tempa wzrostu gospodarczego, inflacji, bezrobocia oraz sytuacji w budżecie państwa i na rachunku obrotów bieżących bilansu płatniczego.

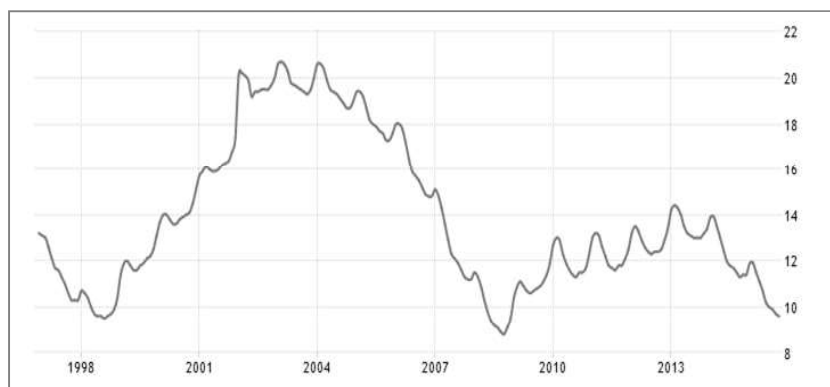
Analizując zmiany pierwszego z wymienionych wskaźników można zauważyć, iż w okresie 1996-2015 odnotowano w Polsce stosunkowo wysoką dynamikę wzrostu PKB. Należy przy tym zaznaczyć, że największe tempo wzrostu PKB miało miejsce na początku

badanego okresu, po czym nastąpiła względna stabilizacja (rys. 3). Również w przypadku bezrobocia nastąpiły istotne zmiany w badanym okresie. Mianowicie po względnie stabilnym poziomie stopy bezrobocia do końca lat 90. XX wieku odnotowano gwałtowny wzrost tego wskaźnika w okresie 2000-2007, po czym nastąpiła stabilizacja w kolejnych latach i ostatecznie wskaźnik ten osiągnął poziom ok. 9% na koniec 2015 roku (rys. 4).

Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 3. Tempo wzrostu PKB w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

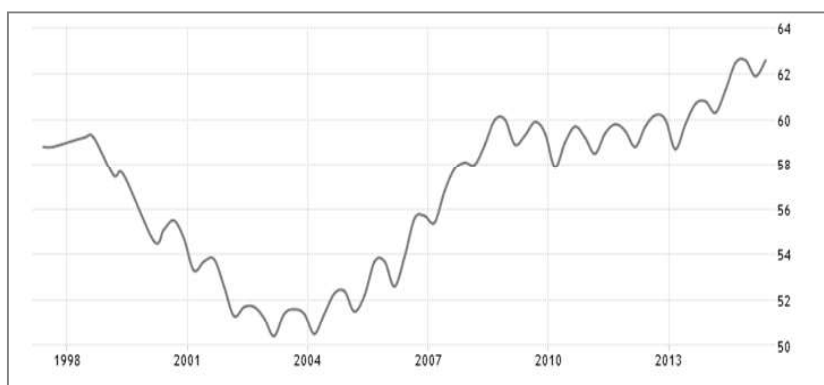

Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 4. Stopa bezrobocia w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

Tendencji spadkowej bezrobocia w Polsce towarzyszył jednocześnie wzrost stopy zatrudnienia z poziomu około 50% do blisko 63% na koniec badanego okresu. Dodatkowo należy zaznaczyć, że na

początku badanego okresu stopa zatrudnienia sięgała prawie 60%, po czym nastąpił dynamiczny spadek zatrudnienia w okresie przed akcesją Polski do Unii Europejskiej (rys. 5).

Źródło: www.tradingeconomics.com

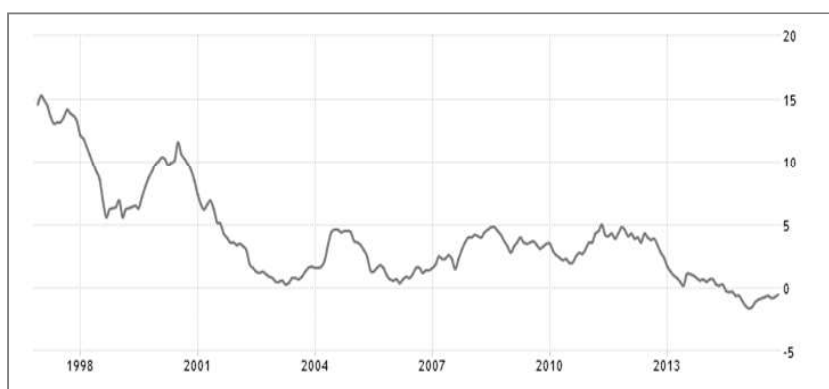
Rys. 5. Stopa zatrudnienia w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

W badanym okresie nastąpiły również znaczne zmiany inflacji w Polsce. Mianowicie stopa inflacji systematycznie zmniejszała się w okresie 1996-2015, co było zasługą konsekwentnie prowadzonej polityki monetarnej przez Narodowy Bank Polski. O ile na początku 1996 roku stopa inflacji wynosiła około 15%, to pod koniec 2015 roku odnotowano ujemne tempo wzrostu cen, czyli deflację na poziomie około 0,5% (rys. 6).

Pochodną systematycznego spadku wskaźnika cen konsumpcyjnych w Polsce w badanym okresie był istotny spadek rynkowej stopy procentowej w kraju. Otóż 3-miesięczna stopa procentowa rynku międzybankowego spadła z poziomu ponad 20% w 1996 roku do niespełna 2% w 2015 roku. Sytuacja ta wynikała przede wszystkim ze spadku tzw. premii za ryzyko inflacyjne, odzwierciedlającej poziom inflacji w gospodarce (rys. 7).

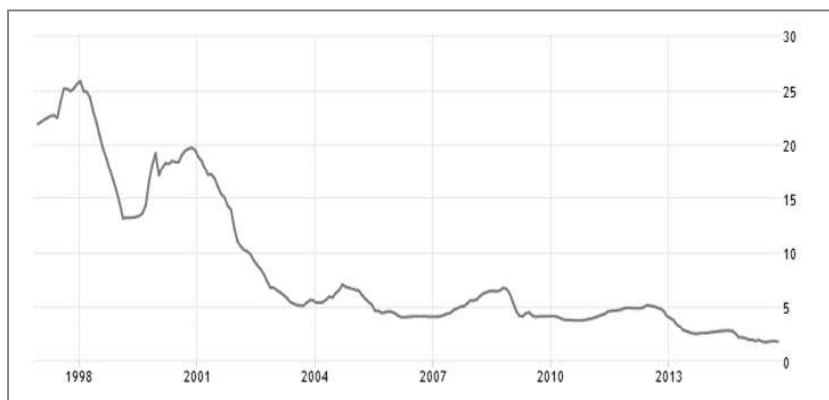
Spadkowi rynkowej stopy procentowej w Polsce towarzyszył spadek oprocentowania kredytów i depozytów oferowanych przez banki komercyjne, co przyczyniło się do znacznego wzrostu stopnia zadłużenia gospodarstw domowych w kraju. O ile poziom zadłużenia gospodarstw domowych wynosił na początku badanego okresu niespełna 4% PKB, to pod koniec 2015 roku wskaźnik ten przekraczał

35%. Z jednej strony oznacza to większy udział finansowania zewnętrznego wydatków inwestycyjnych gospodarstw domowych, ale z drugiej strony może to w przyszłości spowodować znaczne problemy tych podmiotów ze spłatą zaciągniętych kredytów bankowych wraz odsetkami w sytuacji znacznego wzrostu rynkowej stopy procentowej.

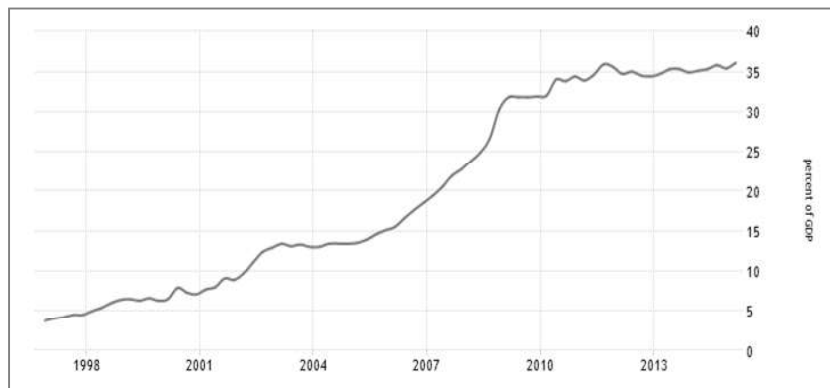
Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 6. Stopa inflacji w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 7. 3-miesięczna stopa procentowa na rynku międzybankowym w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

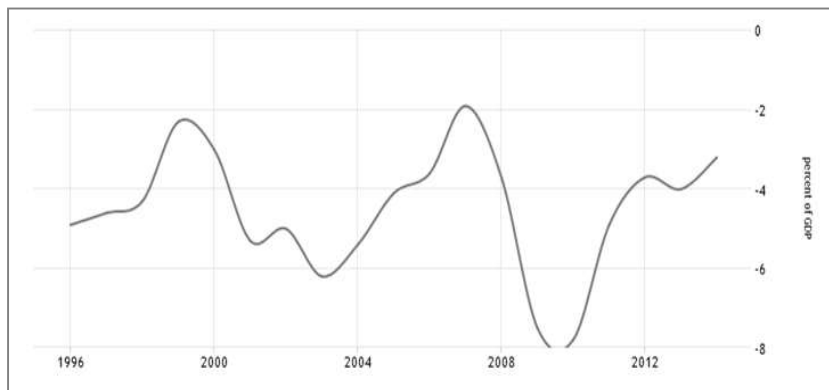

Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 8. Zadłużenie gospodarstw domowych w stosunku do PKB w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

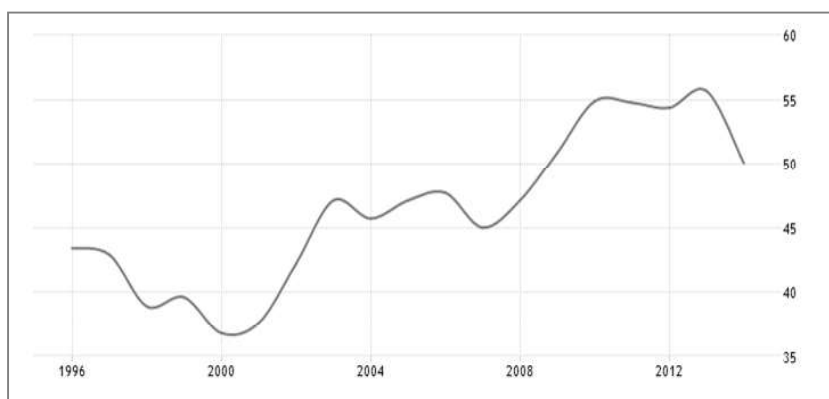
Badając kolejny wskaźnik pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej kraju w postaci relacji deficytu budżetowego w stosunku do PKB, można dostrzec znaczne fluktuacje tego indeksu w okresie 1996-2015. Otóż na początku badanego okresu wskaźnik ten kształtował się na poziomie zbliżonym do 5%, sięgając nawet 8% w okresie 2009-2010 i ostatecznie wyniósł około 3% w 2015 roku. Spadek deficytu budżetowego w stosunku do PKB w Polsce w ciągu ostatnich kilku lat był m.in. konsekwencją wszczętej przez Komisję Europejską procedury nadmiernego deficytu budżetowego, zgodnie z którą zobowiązano polski rząd do zmniejszania deficytu w budżecie państwa co najmniej do 3% PKB (rys. 9).

Konsekwencją zmian poziomu deficytu budżetowego w Polsce w okresie 1996-2015 były zmiany wielkości długu publicznego. Śledząc zmiany udziału długu publicznego w PKB w Polsce w badanym okresie, można dostrzec tendencję spadkową tego wskaźnika do 2000 roku, a następnie stopniowy wzrost, aż do 2014 roku. Wyraźny spadek długu publicznego do poziomu około 50% PKB pod koniec 2014 roku wynikał głównie z przeprowadzonej w Polsce reformy systemu emerytalnego, kiedy to m.in. wprowadzono zakaz inwestowania Otwartych Funduszy Emerytalnych w skarbowe papiery wartościowe, jednocześnie istotnie zmniejszając środki napływające do OFE z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (rys. 10).

Źródło: www.tradingeconomics.com

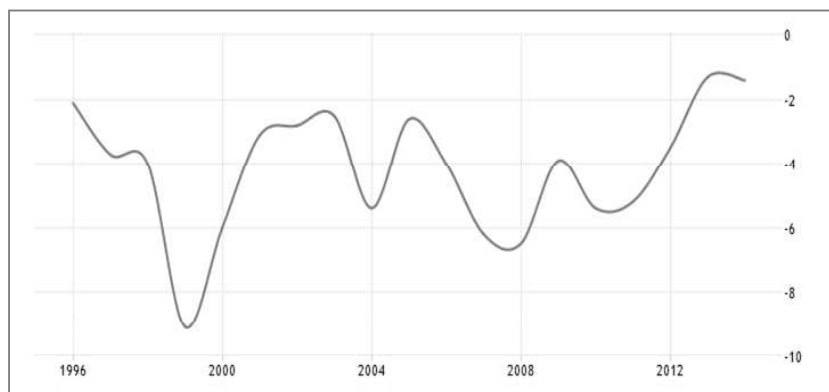
Rys. 9. Deficyt budżetowy w stosunku do PKB w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 10. Dług publiczny w stosunku do PKB w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

Analizując równowagę zewnętrzną Polski, obrazowaną przez udział salda bilansu obrotów bieżących w stosunku do PKB, można dostrzec znaczne zmiany tego wskaźnika w okresie 1996-2015. Największy stopień nierównowagi zewnętrznej Polski odnotowano przy tym w 1999 roku, kiedy to deficyt na rachunku obrotów bieżących sięgnął 9% PKB. Po tym istotnym pogorszeniu nierównowagi zewnętrznej nastąpiła stopniowa poprawa w tym zakresie i na koniec badanego okresu deficyt na rachunku obrotów bieżących spadł poniżej 2% PKB.

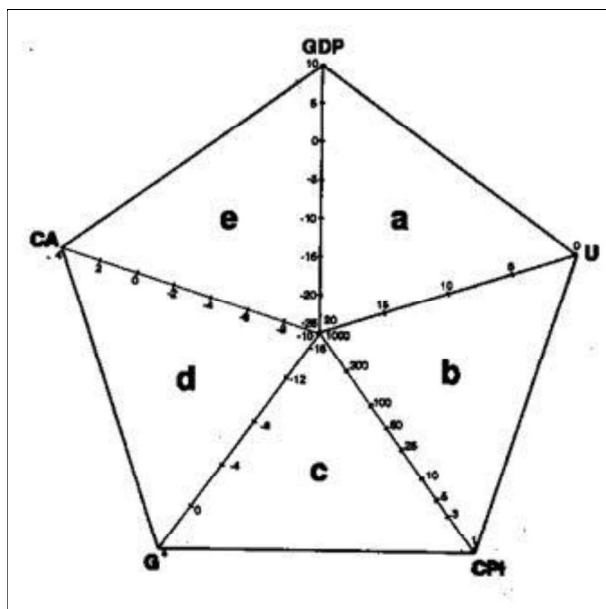

Źródło: www.tradingeconomics.com

Rys. 11. Saldo bilansu obrotów bieżących w stosunku do PKB w Polsce w okresie 1996-2015 (w %)

Oddzielna analiza wskaźników pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej nie daje nam jednak jednoznacznej odpowiedzi dotyczącej oceny ogólnej sytuacji makroekonomicznej w Polsce w okresie 1996-2015. Dlatego też w praktyce często analizuje się jednocześnie wskaźniki pięciokąta, gdyż wtedy dysponujemy kompleksową informacją na temat zmiany stopnia stabilności makroekonomicznej w kraju. Wierzchołki wspomnianego pięciokąta wskazują skrajne wartości poszczególnych mierników stanu gospodarki, natomiast pole zakreślonego obszaru może służyć za miarę (porównawczą) poziomu stabilności.

Pięciokąt stabilizacji makroekonomicznej (rys. 12) składa się z pięciu trójkątów, przy czym trójkąt „a” jest trójkątem sfery realnej (ograniczony tempem zmian produktu realnego i stopy bezrobocia), trójkąt „b” to trójkąt stagflacji (ograniczony zmianami stopy bezrobocia i stopy inflacji), trójkąt „c” to trójkąt budżetu i inflacji (ograniczony dynamiką inflacji i saldą budżetu państwa), trójkąt „d” jest trójkątem równowagi finansowej (ograniczony wielkością salda budżetu państwa i stanu rachunku obrotów bieżących), zaś trójkąt „e” obrazuje sektor zewnętrzny (ograniczony poziomem salda rachunku obrotów bieżących oraz dynamiką produktu krajowego brutto).

Źródło: opracowanie własne

GDP – stopa wzrostu PKB (w %);

U – stopa bezrobocia (w %);

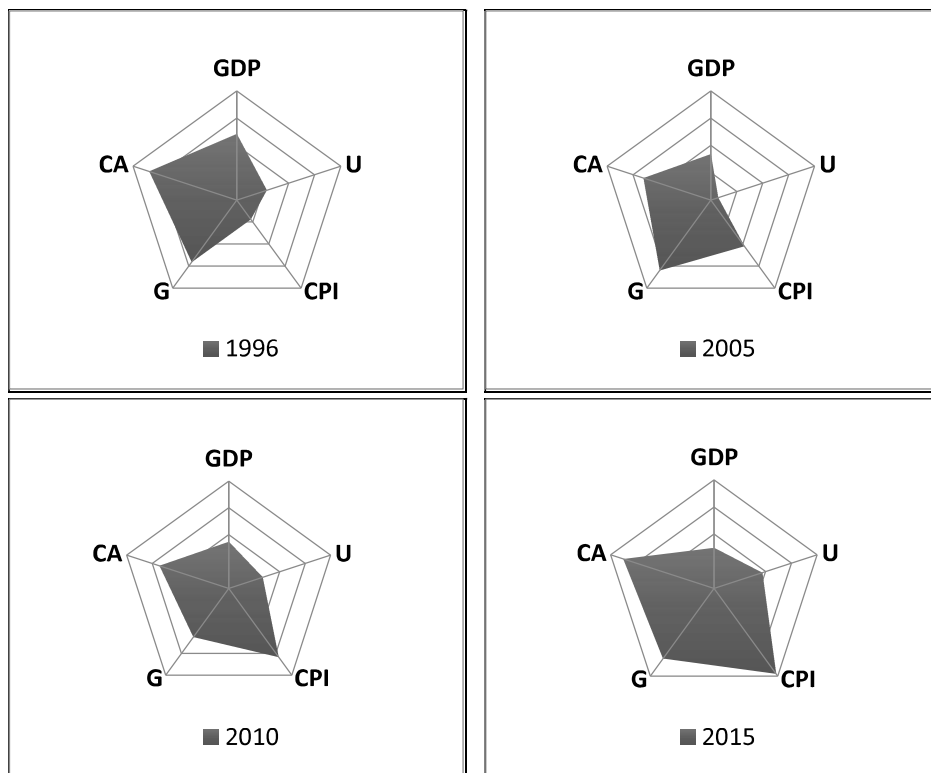
CPI – stopa inflacji (w %);

G – relacja salda budżetu państwa w stosunku do PKB (w %);

CA – relacja salda rachunku obrotów bieżących w stosunku do PKB (w %).

Rys. 12. Pięciokąt stabilizacji makroekonomicznej

Z teoretycznego punktu widzenia optymalnym rozwiązaniem byłoby występowanie wysokiego tempa wzrostu gospodarczego przy pełnym wykorzystaniu czynników produkcji i równoczesnym utrzymaniu równowagi wewnętrznej i zewnętrznej danego kraju, co byłoby tożsame z osiągnięciem wierzchołków pięciokąta. W praktyce poziom stabilizacji makroekonomicznej kraju jest tym większy, im większe jest pole powierzchni pięciokąta wyznaczonego przez odpowiednie wartości pięciu badanych współczynników (rys. 13).

Źródło: opracowanie własne

Rys. 13. Pięciokąty stabilizacji makroekonomicznej w Polsce w wybranych latach okresu między 1996 a 2015 r.

Na podstawie powyższych rysunków można zauważyć istotną poprawę stabilizacji makroekonomicznej Polski od momentu akcesji kraju do Unii Europejskiej, o czym świadczy rosnące pole powierzchni pięciokąta wyznaczonego odpowiednio przez wartości współczynników makroekonomicznych od 2005 roku. Najlepszy poziom stabilizacji gospodarczej osiągnięto przy tym na koniec 2015 roku, co wynikało ze spadku deficytu budżetowego, deficytu na rachunku obrotów bieżących, stopy bezrobocia oraz stabilizacji dynamiki cen konsumpcyjnych. Największą poprawę ujawniono w szczególności w odniesieniu do trójkątów „c” i „d” pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej, czyli trójkątów budżetu i inflacji oraz równowagi finansowej. Zatem rosnąca stabilizacja makroekonomiczna w Polsce, w szczególności po akcesji do Unii Europejskiej, świadczy

o rosnącym stopniu bezpieczeństwa ekonomicznego. Oczywiście bezpieczeństwo ekonomiczne kraju nie jest obecnie pełne (kompletne), czego obrazem jest przedstawiona na powyższym rysunku niezaciemniona część pola powierzchni pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej w 2015 roku. Należy również zaznaczyć, iż wciąż istnieją stosunkowo duże możliwości wzmocnienia bezpieczeństwa gospodarczego Polski, chociażby poprzez rosnący stopień integracji gospodarczej i finansowej z pozostałymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej. Chodzi m.in. o wzmocnienie stabilności ekonomicznej kraju w wyniku przyszłego członkostwa w obszarze walutowym strefy euro. Pomimo obiecujących perspektyw na wzmocnienie bezpieczeństwa gospodarczego Polski, wciąż istnieją pewne zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne mogące przyczynić się do zmniejszenia stabilności krajowej gospodarki. Wydaje się, że obecnie do najistotniejszych zagrożeń dla bezpieczeństwa ekonomicznego można zaliczyć:

- a) stosunkowo wysokie tempo wzrostu długu publicznego, które może doprowadzić do problemów w zakresie finansów publicznych i pogorszenia ratingu kredytowego Polski;
- b) stosunkowo niską wydajność pracy, czego skutkiem jest stosunkowo niski poziom wynagrodzeń i zagrożenie dalszej emigracji pracowników do krajów o wyższych stawkach płac i większej wydajności pracy;
- c) dynamicznie rosnące zadłużenie zagraniczne, przekraczające 340 mld USD, co w sytuacji kontynuacji tej tendencji może przyczynić się nawet do powstania kryzysu zadłużeniowego ze wszystkimi tego konsekwencjami;
- d) utrzymująca się od dłuższego czasu deflacja, która w przypadku zakotwiczenia się oczekiwań deflacyjnych może spowodować stagnację gospodarczą i wzrost bezrobocia;
- e) procesy stagnacji gospodarczej w Unii Europejskiej, przejawiające się w relatywnie niskiej dynamice wzrostu gospodarczego w większości krajów europejskich, co może spowodować obniżenie tempa wzrostu gospodarczego w Polsce;
- f) pogłębiające się nierówności dochodowe w Polsce w postaci rosnących nierówności w odniesieniu do rozkładu dochodów gospodarstw domowych w kraju, czego skutkiem może być obniżenie tempa wzrostu gospodarczego w Polsce;

- g) nasilające się procesy emigracji pracowników z Polski do innych krajów członkowskich Unii Europejskiej, które mogą potęgować problem tzw. drenażu mózgow (emigracja najbardziej wykwalifikowanych pracowników).

Zakończenie

Współcześnie gospodarki są silnie powiązane z partnerami zagranicznymi poprzez wymianę dóbr i usług oraz przepływy czynników produkcji. Dlatego też władze krajów mają ograniczoną możliwość regulacji procesów gospodarczych, tracąc w pewnym stopniu swoją suwerenność ekonomiczną. Z drugiej strony, zbyt silna ingerencja państwa w gospodarkę w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego kraju może przyczynić się do ograniczenia prywatnej przedsiębiorczości, osłabiając funkcjonowanie mechanizmów rynkowych, czego skutkiem może być pogorszenie konkurencyjności.

Bezpieczeństwo ekonomiczne kraju zazwyczaj traktuje się jako jeden z kluczowych elementów bezpieczeństwa narodowego państwa. Istotną kwestią w kształtowaniu polskiego bezpieczeństwa ekonomicznego jest odpowiednie zdiagnozowanie czynników determinujących ten rodzaj bezpieczeństwa w celu właściwego kształtowania polityki gospodarczej i skoncentrowania dostępnych środków na najważniejszych determinantach. Obecnie Polska odznacza się stosunkowo wysokim stopniem stabilizacji makroekonomicznej, o czym świadczą odpowiednie zmiany wskaźników pięciokąta stabilizacji makroekonomicznej. Pomimo względnej stabilności gospodarki, wciąż istnieją pewne zagrożenia mogące w przyszłości przyczynić się do pogorszenia sytuacji makroekonomicznej kraju. Dlatego też z punktu widzenia konieczności utrzymania na względnie wysokim poziomie stabilizacji makroekonomicznej i bezpieczeństwa ekonomicznego celowe jest przeprowadzenie kilku kluczowych reform gospodarczych, odnoszących się m.in. do modyfikacji systemu ubezpieczeń społecznych, zredefiniowania celów polityki monetarnej Narodowego Banku Polskiego, uelastycznienia krajowego rynku pracy oraz zwiększenia stopnia zaawansowania technologicznego polskich przedsiębiorstw.

Bibliografia

- Dziekański P., *Bezpieczeństwo ekonomiczne wyzwaniem współczesnego regionu – próba oceny syntetycznej*, „Kultura Bezpieczeństwa. Nauka – Praktyka – Refleksje” 2014, nr 16.
- Frejtag-Mika E., Kołodziejak Z., Putkiewicz W., *Bezpieczeństwo ekonomiczne we współczesnym świecie*, Politechnika Radomska, Radom 1996.
- Kłosiński K.A., *Światowe determinanty bezpieczeństwa ekonomicznego*, [w:] *Bezpieczeństwo ekonomiczne państw*, red. T. Guz, K.A. Kłosiński, P. Marzec, Polihymnia, Lublin 2006.
- Michałowski S., *Bezpieczeństwo ekonomiczne w stosunkach Wschód – Zachód*, PISM, Warszawa 1990.
- Plecka M., *Personalny wymiar bezpieczeństwa ekonomicznego*, „Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania” 2014, nr 35, t. 2.
- Pokruszyński W., *Współczesne bezpieczeństwo narodowe*, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej, Józefów 2009.
- Stachowiak Z., *Bezpieczeństwo ekonomiczne*, [w:] *Ekonomika obrony*, red. W. Stankiewicz, AON, Warszawa 1994.
- Trojan E., *Bezpieczeństwo i porządek publiczny w Rzeczypospolitej Polskiej w świetle powszechnie obowiązujących przepisów prawa*, www.wspia.eu.
- www.tradingeconomics.com
- Zięba R., *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego*, Scholar, Warszawa 2007.
- Żukrowska K., *Bezpieczeństwo ekonomiczne. Problemy współczesnego wymiaru bezpieczeństwa*, Fundacja Instytutu Lecha Wałęsy, Warszawa 16.12.2011.